

Opština Tivat

LOKALNI PLAN ZA SOCIJALNU
INKLUZIJU
ROMA I EGIPĆANA ZA PERIOD 2017 - 2021
U OPŠTINI TIVAT

T I V A T

Oktobar 2017

SADRŽAJ:

I	U V O D.	2
II	STRATEŠKI OKVIR	3
III	PRINCIPI IZRADE AKCIONOG PLANA	6
IV	SITUACIONA ANALIZA.....	7
V	CILJEVI I OBLASTI PRIMJENE.....	19
	1. PRAVNI STATUS.....	20
	2. OBRAZOVANJE.....	22
	3. OČUVANJE IDENTITETA, KULTURE I TRADICIJE.....	28
	4. ZDRAVLJE I ZDRAVSTVENA ZAŠTITA.	29
	5. ZAPOŠLJAVANJE I PRAVA IZ RADNOG ODNOSA.....	30
	6. SOCIJALNA I DJEČJA ZAŠTITA.....	31
	7. USLOVI STANOVANJA I ŽIVOTA.....	33

I UVOD

Lokalni plan za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u opštini Tivat za period 2017-2021. predstavlja lokalni strateški dokument koji ima za cilj da doprinese unapređivanju položaja romskog i egipćanskog stanovništva u opštini Tivat, te ostvarivanju i zaštiti njihovih ljudskih prava i da se na detaljan način definiše politika Opštine Tivat prema RE populaciji. Ovaj dokument predstavlja lokalnu platformu politike prema svim važnim pitanjima koja su od značaja za suštinsku i održivu integraciju romske i egipćanske zajednice u javni život i razvoj Opštine.

Osnov za donošenje Lokalnog plana socijalne inkluzije RE populacije u Opštini Tivat (u daljem tekstu LAP) proistekao je iz obaveza koje su utvrđene dokumentima usvojenim na nivou države: Zakonom o manjinskim pravima i slobodama, Zakonom o zabrani diskriminacije, Strategijom za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016 – 2020 godine sa jednogodišnjim Akcionim planom za njenu realizaciju.

Za razliku od drugih manjinskih naroda i nacionalnih zajednica koji su uključeni u savremene tokove crnogorskog društva Romi i Egipćani su najugroženija i najmarginalizovanija manjinska zajednica u Crnoj Gori. Niska ekonomska moć, nizak stepen obrazovanja, veoma mali broj zaposlenih, neadekvatni stambeni uslovi, diskriminacija, specifičan način življenja i druge karakteristike, samo su neki od uzroka njihovog teškog položaja u društvu. Do sada preduzete mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja položaja Roma i Egipćana rezultirale su veoma značajnim i vidnim, ali ne i posve dovoljnim, pozitivnim promjenama. Integracija Roma i Egipćana jedan je od najvećih izazova pred kojim se nalazi Crna Gora. Zemlja ne može postati demokratsko i razvijeno društvo, dok svi njeni građani nijesu integrisani na svim nivoima. Prvi korak ka integraciji je obrazovanje i brisanje distance između većinskog stanovništva i pripadnika onih grupa koje su dugo na društvenoj margini.

Opština Tivat je pristupila izradi Lokalnog plana socijalne inkluzije Roma i Egipćana (u daljem tekstu RE) u cilju poboljšanja položaja i još većeg stepena integracije i socijalizacije pripadnika RE populacije kroz segmente: regulisanja personalne dokumentacije, obrazovanja, očuvanja identiteta, kulture i tradicije, zapošljavanja, zdravstva, stanovanja i aktivnijeg učešća u društvenom, političkom i javnom životu.

Ovim planom, opština Tivat iskazuje spremnost da preduzme neophodne mjere i aktivnosti, posebno mjere afirmativne akcije u cilju stvaranja jednakih uslova i šansi za ovu populaciju, eliminisanje svih oblika diskriminacije i nejednakosti, zaštite njihovih prava, smanjenja siromaštva i uključenja u savremene društvene tokove, odnosno u društveni i politički život lokalne zajednice.

II STRATEŠKI OKVIR

U skladu sa prihvaćenim međunarodno-pravnim standardima i pozitivnom zakonodavstvu Crne Gore, zaštita manjina predstavlja obavezu države da pripadnicima manjina obezbijedi sva prava koja uživaju svi građani Crne Gore, uz posebnu obavezu da se manjinama osiguraju dodatna prava kako bi se očuvale njihove specifičnosti – identitet, jezik, kultura, vjera, tradicija, način života. Romi i Egipćani predstavljaju specifičnu manjinsku zajednicu, s obzirom na činjenicu da nisu nacionalno i državno-pravno konstituisani i da nemaju državu maticu.

Prema Ustavu Crne Gore, princip zabrane diskriminacije i jednakosti pred zakonom predstavlja osnovni preduslov za uživanje svih ljudskih i manjinskih prava, koji nije uvijek dovoljan za obezbjeđivanje faktičke jednakopravne manjine sa većinskom populacijom, posebno za zaštitu identiteta manjinskih zajednica.

Ustav Crne Gore garantuje multietnički sklad, štiti osnovna načela ljudskih prava i sloboda, i garantuje zaštitu političkih, ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava. Ustav garantuje i zaštitu seta posebnih, manjinskih prava. Zakoni koji su bitni za socijalnu inkluziju pripadnika RE populacije:

- **Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016 – 2020 godine** sa jednogodišnjim Akcionim planom za njenu realizaciju,
- **Zakon o zabrani diskriminacije** ("Sl. list CG", br. 046/10, 040/11, 018/14, 042/17) kojim se propisi i posebne mjere koje su usmjerene na stvaranje uslova za ostvarivanje nacionalne, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja su po bilo kom osnovu u nejednakom položaju mogu donositi, odnosno uvoditi i sprovoditi, u okviru svojih nadležnosti i ovlašćenja državni organi, organi državne uprave, organi jedinica lokalne samouprave, javna preduzeća i druga pravna lica koja vrše javna ovlašćenja
- **Zakon o manjinskim pravima i slobodama** ("Sl. list RCG", br. 031/06, 051/06, 038/07, Sl. list CG", br. 002/11, 008/11, 031/17) kojim se predviđa obezbjeđivanja uslova za nesmetano uživanje i njegovanje nacionalnih ili etničkih posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i njihovih pripadnika, državni organi su dužni da, u skladu sa Strategijom politike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, preduzimaju odgovarajuće mjere.
- **Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju** ("Sl. list RCG" br. 64/02, 31/05, 49/07 i „Sl. list CG“ 54/02) Ovim zakonom uređuju se organizacija i uslovi za obavljanje obrazovnog i vaspitnog rada u oblastima predškolskog vaspitanja i obrazovanja, osnovnog obrazovanja i vaspitanja, srednjeg opšteg obrazovanja, stručnog obrazovanja, vaspitanja i obrazovanja lica sa posebnim potrebama i obrazovanja odraslih.
- **Zakon o predškolskom obrazovanju i vaspitanju** ("Sl. CG" 64/02, 49/07)

- Predškolsko vaspitanje i obrazovanje, kao dio jedinstvenog vaspitno-obrazovnog sistema, ostvaruje se na način i pod uslovima propisanim ovim zakonom. Predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem se ostvaruje vaspitanje i obrazovanje djece, vodi briga o djeci i pruža pomoć roditeljima u poboljšanju kvaliteta života porodice i djece. Predškolsko vaspitanje i obrazovanje obuhvata djecu do polaska u osnovnu školu.
- **Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju ("Sl.CG" 64/02, 49/07, 45/10, 40/11, 39/13)** Osnovno obrazovanje i vaspitanje, kao dio jedinstvenog obrazovnog sistema, ostvaruje se na način i pod uslovima propisanim ovim zakonom. Osnovno obrazovanje i vaspitanje ostvaruje se u osnovnoj školi. Škola se osniva kao javna ili privatna ustanova, u skladu sa zakonom. Osnovno obrazovanje i vaspitanje po javno važećem obrazovnom programu je obavezno za svu djecu uzrasta od šest do 15 godina života. Roditelj ili staratelj mora obezbijediti da njegovo dijete ispuni osnovnoškolsku obavezu. Učenik je ispunio osnovnoškolsku obavezu nakon devet godina pohađanja škole. Osnovno obrazovanje i vaspitanje traje devet godina. Za sticanje osnovnog obrazovanja i vaspitanja u školi ne plaća se školarina.

- **Usklađenost sa međunarodnim dokumentima**

Akcioni plan 2017 -2021 opštine Tivat usklađen je sa: Evropskim okvirom za nacionalne strategije za integraciju Roma, Akcionim planom za poboljšanje položaja Roma i Sinti u području djelovanja OEBS-a, OEBS-ovim Akcionim planom za unapređenje ravnopravnosti polova, Okvirnom konvencijom za zaštitu manjina Savjeta Evrope.

- **Usklađenost sa nacionalnim strategijama i propisima**

Akcioni plan 2017 -2021 opštine Tivat usklađen je sa: Strategijom zaštite od nasilja u porodici 2016-2020, Nacionalnim akcionim planom za postizanje rodne ravnopravnosti; Nacionalnim programom za integraciju Crne Gore u EU; Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa; Strategijom za razvoj i smanjenje siromaštva; Strategijom za borbu protiv trgovine ljudima; Zaključcima sa seminara „Od riječi do djela ka integraciji Roma“ održanog 05. jula 2016.

Akcioni plan usklađen je sa Ustavom Crne Gore. Ustav Crne Gore štiti osnovna načela ljudskih prava i sloboda, i garantuje zaštitu političkih, ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava. Ustav garantuje i zaštitu seta posebnih, manjinskih prava. Akcioni plan usklađen je sa Zakonom o manjinskim pravima i slobodama, Zakonom o zabrani diskriminacije i odredbama drugih propisa koji tretiraju ljudska prava i prava nacionalnih manjina u Crnoj Gori.

- **Strateški pristup**

Akcioni plan Opštine Tivat u skladu sa Strategijom za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana počiva na sljedećim pristupima:

- Integrativni pristup
- Dostižnost/ostvarljivost
- Aktivna participacija i uključivanje romskog i egipćanskog civilnog društva
- Monitoring i evaluacija primjene
- Procjena efekata primjene
- Posebna osjetljivost na inkluziju žena i djece

Jedna od ključnih prednosti predloženih Strategijom a koje su važne za ostvarivanje akcionog plana jeste **integrativni pristup**. Jasno je definisano da od efikasnosti i efektivnosti mjera u jednoj oblasti zavisi i efikasnost u drugim oblastima i da svi akteri u procesu integracije moraju nužno sarađivati i razmjenjivati informacije. Stoga, integrativni pristup počiva na kooperativnosti aktera i komplementarnosti mjera koje se realizuju u svim područjima.

Od izuzetne je važnosti **da mjere budu realno dostižne**. Za implementaciju ovih mjera r moraju biti predviđeni nosioci aktivnosti, partneri na realizaciji kao i budžet.

U implementaciji Strategije i akcionih planova , intenzivno se **oslanjalo na civilno društvo i posebno na romske i egipćanske NVO kao i na strane donatore**. U tom smislu akcioni plan počiva na saradnji lokalne uprave i romskog i egipćanskog civilnog sektora i jačanju saradnje između institucija sistema i romskog civilnog društva te uzajamnoj odgovornosti u smislu obezbjeđivanja budžetskih i donatorskih sredstava.

Prilikom definisanja Akcionog plana vodilo se računa o **monitoringu i evaluaciji implementacije**. Na osnovu preporuka EU okvira za nacionalne strategije integracije Roma do 2020. za politike zasnovane na podacima, tako da su ciljevi formirani da bi se praćenje i procjena implementacije Akcionog plana odvijala u skladu sa vremenskim okvirom implementacije . Na taj način , ukoliko se ukaže potreba, implementatori mogu da primjene mjere korekcije u svakom trenutku implementacije.

Nezavisno od evaluacije same implementacije akcionog plana važno je uraditi **procjenu efekata primjene akcionog plana**. U tom cilju, za sve ključne indikatore ciljeva koji se žele postići, realizovano je istraživanje u romskoj i egipćanskoj zajednici kojim su obuhvaćena gotovo sva romska i egipćanska domaćinstava. Zahvaljujući ovim podacima, nakon četiri godine kada istekne rok za implementaciju, uradiće se istraživanje sa istim instrumentima i procijenice se u kojoj mjeri su sve aktivnosti koje su preduzete osim kratkoročnih rezultata kreirale stvarne promjene u zajednici i njenom uključivanju.

Posebna pažnja u skladu sa **Strategijom u Akcionom planu je posvećena Romima i Egipćanima u dječijem uzrastu i ženama**, kao kategorijama koje su Evropskim okvirom indentifikovane kao one grupe koje su višestruko diskriminisane. Mjere koje su predložene u ovom pravcu su posebno dizajnirane na rješavanje problematike u sferi zdravstvene zaštite i obrazovanja.

III PRINCIPI IZRADE AKCIONOG PLANA

U skladu sa Strategijom za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana od 2016 do 2020, Akcioni plan za Rome i Egipćane u Opštini Tivat počiva na četiri principa.

- **Princip ravnopravnosti i jednakih šansi.** Ovim principom uvažava se potreba da pripadnici romske i egipćanske zajednice imaju jednaku šansu u svim društvenim oblastima kao što je to slučaj sa većinskom populacijom.
- **Princip nediskriminacije.** Na ovom principu počivaju sve mjere na način da se njihovom primjenom značajno umanjuje stepen diskriminacije pripadnika romske i egipćanske zajednice u svim segmentima društvenog života.
- **Princip desegregacije.** Jedan od ključnih razloga socijalne isključenosti i deprivacije Roma i Egipćana jeste činjenica da oni u najvećem broju slučajeva žive u segragisanim uslovima. Na taj način se mehanizmi i faktori socijalne marginalizacije reprodukuju i onemogućavaju djelovanje mjera koje su usmjerene na socijalnu inkluziju.
- **Princip afirmativne akcije.** Princip zabrane diskriminacije i jednakosti pred zakonom, osnovni su preduslovi za uživanje svih ljudskih i manjinskih prava, ali nijesu dovoljni za obezbjeđenje faktičke jednakopravnosti manjine sa većinom. Zbog toga i međunarodno-pravni standardi i nacionalno zakonodavstvo predviđaju institut priznavanja dodatnog seta prava pripadnicima manjina, koji se naziva afirmativna akcija-preferencijalni tretman – pozitivna diskriminacija, kao što je predviđeno članom 8 Ustava Crne Gore u kom se predviđa da se neće smatrati diskriminacijom propisi i uvođenje posebnih mjera koji su usmjereni na stvaranje uslova za ostvarivanje nacionalno, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja sup o bilo kom osnovu u nejednakom položaju. Posebne mjere se mogu primjenjivati samo dok se ne ostvare ciljevi zbog kojih su preduzete.¹

¹ Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana od 2016 do 2020,

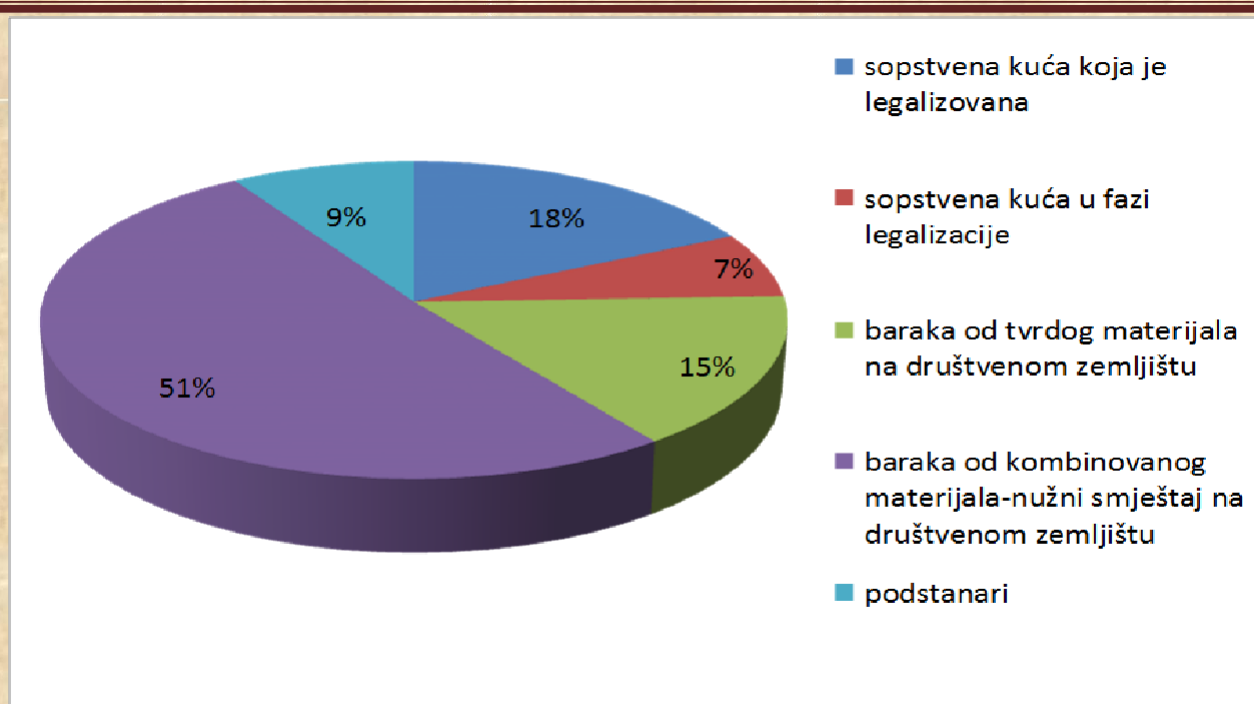
IV SITUACIONA ANALIZA

Za potrebe izrade Lokalnog akcionog plana tokom februara 2017.godine na teritoriji Opštine Tivat sprovedeno je istraživanje koje je obuhvatilo uzorak od 50 porodica Romske i Egipćanske populacije koje žive u naseljima „7.juli“-Bonići, neformalno naselje Lovanja, Gradiošnica, Češljari, Vrijes, kao i zaposlene u Domu zdravlja Tivat, JPU „Bambi“, JU OŠ „Drago Milović“ i JU SMŠ „Mladost“. Istraživanje je imalo za cilj da ispita potrebe i prioritetne oblasti koje će biti uvrštene u nacrt Lokalnog akcionog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana za period 2017-2021.u Opštini Tivat a ispitanici su anketirani putem upitnika posebno konstruisanog za potrebe ovog istraživanja.

Analizom rezultata istraživanja dobijeni su sledeći podaci:

Pol/godine	0-3	3-6	7-14	15-18	19-30	31-40	41-50	51-60	61-70	preko 70
Muško	14	23	31	17	30	11	11	4	1	3
Žensko	15	14	19	11	20	12	7	6	3	2

Tabela 1. Struktura stanovništva po polu i starosti

Grafikon 1. Uslovi stanovanja

Naselja su relativno dobro uređena i snabdjevena osnovnom infrastrukturom, osim u neformalnom naselju Lovanja u kome su uslovi života i stanovanja teški i neuslovni. Neformalno naselje Lovanja se nalazi na teritoriji opštine Kotor ali dio stanovnika ovog naselja je, za zadovoljenje svojih najosnovnijih životnih potreba orjentisano na opštinu Tivat. LAP za opštinu Kotor obuhvata porodice koje su poslom, ostvarenjem svojih osnovnih životnih potreba orjentisani na opštinu Kotor.

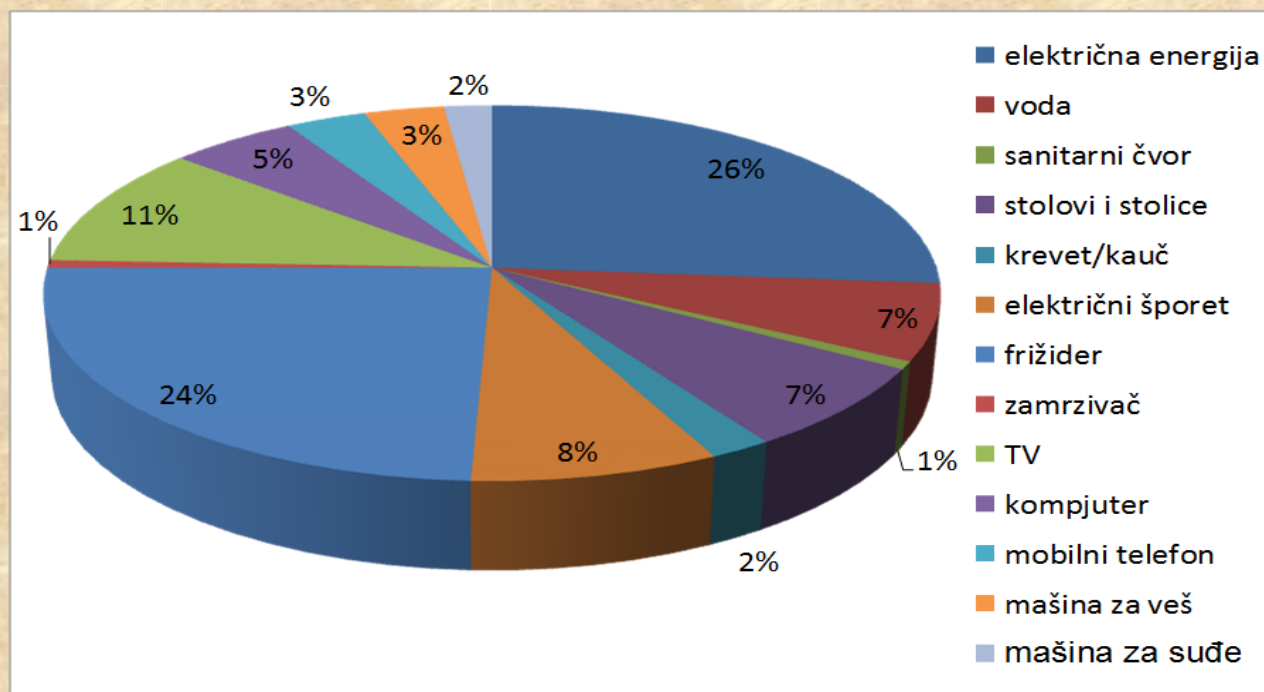
Opština Tivat i opština Kotor su sa Timom Ujedinjenih nacija za Crnu Goru, potpisnici Memoranduma o razumjevanju koji je potpisan u oktobru 2008, kojim su se obavezale da će zajednički preduzimati radnje i aktivnosti na poboljšanju uslova života za stanovnike naselja Lovanja.

Više od polovine ispitanika je izjavilo da živi u barakama od kombinovanog materijala, tzv. nužnom smještaju koji se nalazi na društvenom zemljištu. Oni u odgovorima tvrde da žive u sopstvenim kućama koje su legalizovane ili se nalaze u fazi legalizacije.

Kada je riječ o barakama skoro 60% ispitanika navelo je da se radi o barakama površine od 16-30m², što predstavlja neuslovan prostor imajući u vidu prosječan broj članova

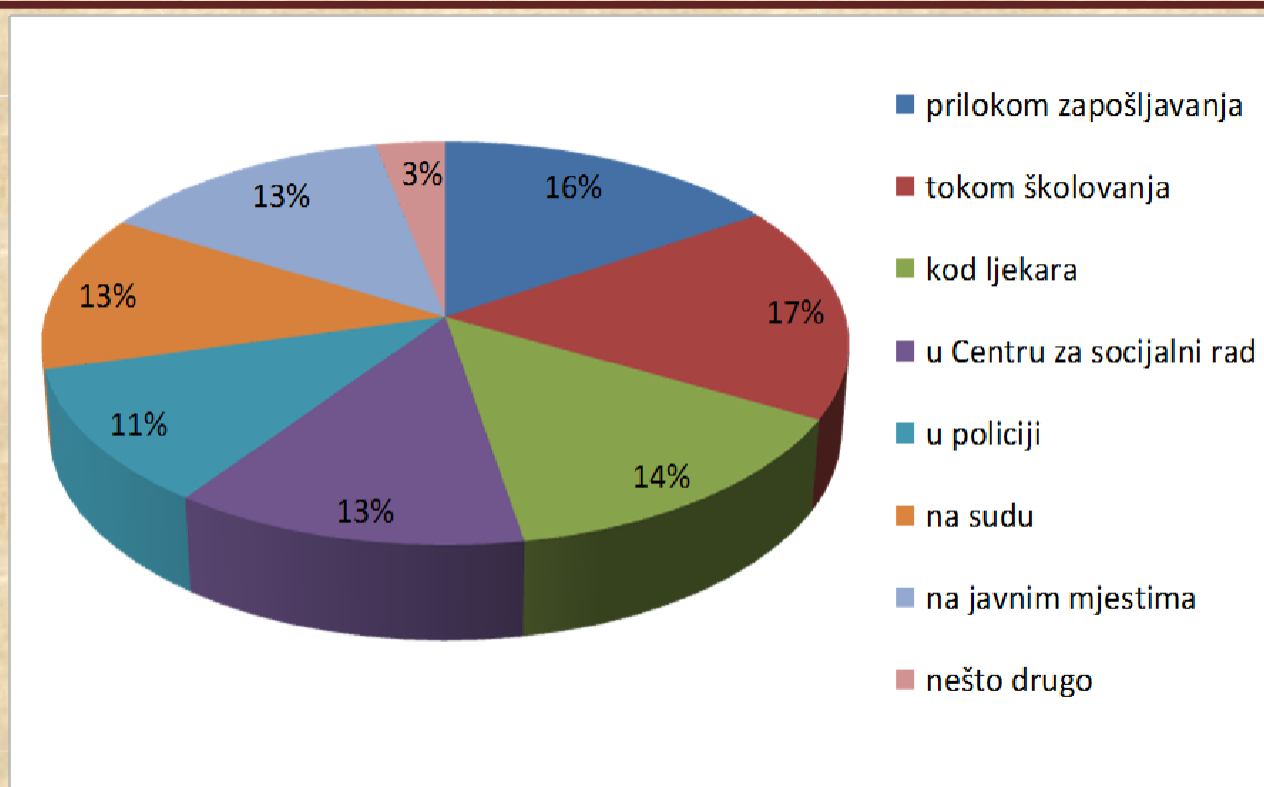
porodice. Starost objekta kreće se od 11-20 godina (38%), preko 31-40godina (34%) do onih koji su stari do 10 godina (28%).

Kada je riječ o neformalnom naselju Lovanja dobijen je podatak da više od 70% ispitanika nema električnu energiju, a njih više od 90% vodu, a samim tim ni osnovne uslove za život.

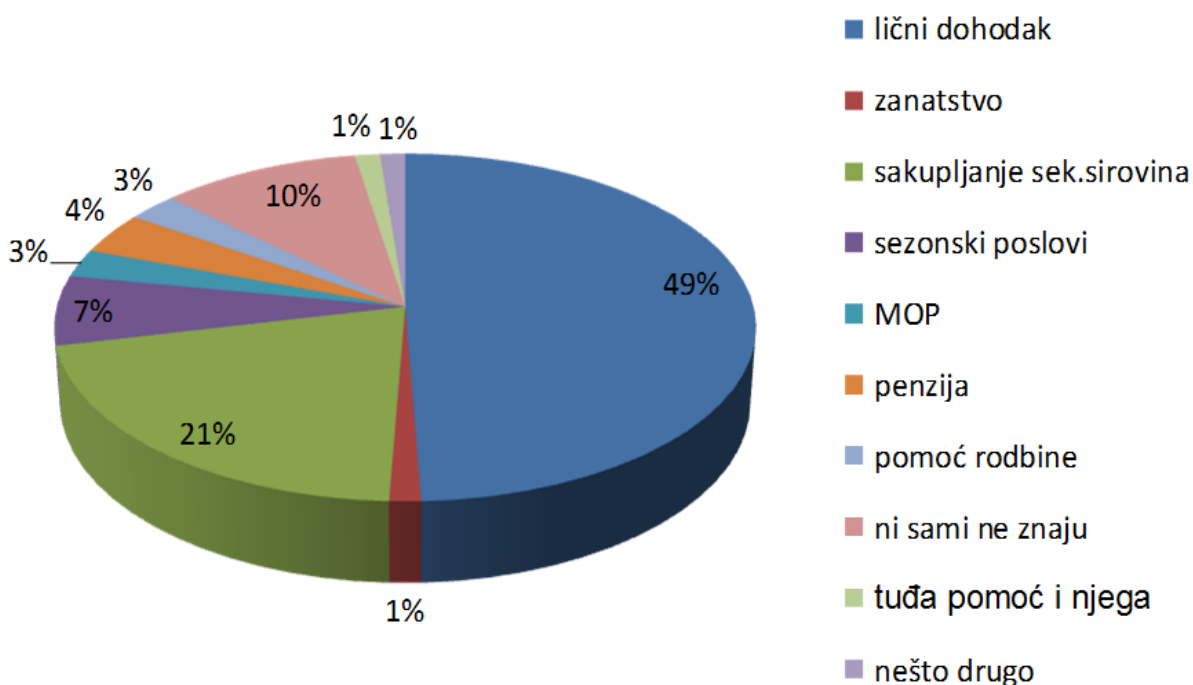
Grafikon 2. Snabdjevenost stambenog prostora

Kada je riječ o odnosu susjeda sa pripadnicima RE populacije, ispitanici su u najvećem broju odgovorili da su zadovoljni sa kvalitetom tih odnosa (98%) dok su odnose sa ostalim susjedima koji nisu pripadnici RE populacije opisali na sličan način (89% zadovoljni kvalitetom tih odnosa).

Grafikon 3. Problemi koje su imali zato što su pripadnici RE populacije

Najviše problema zbog toga što su pripadnici RE populacije imali su tokom školovanja (17%), prilikom zapošljavanja (16%), kod lekara (14%), kao i u Centru za socijalni rad, na sudu i na javnim mjestima (13%).

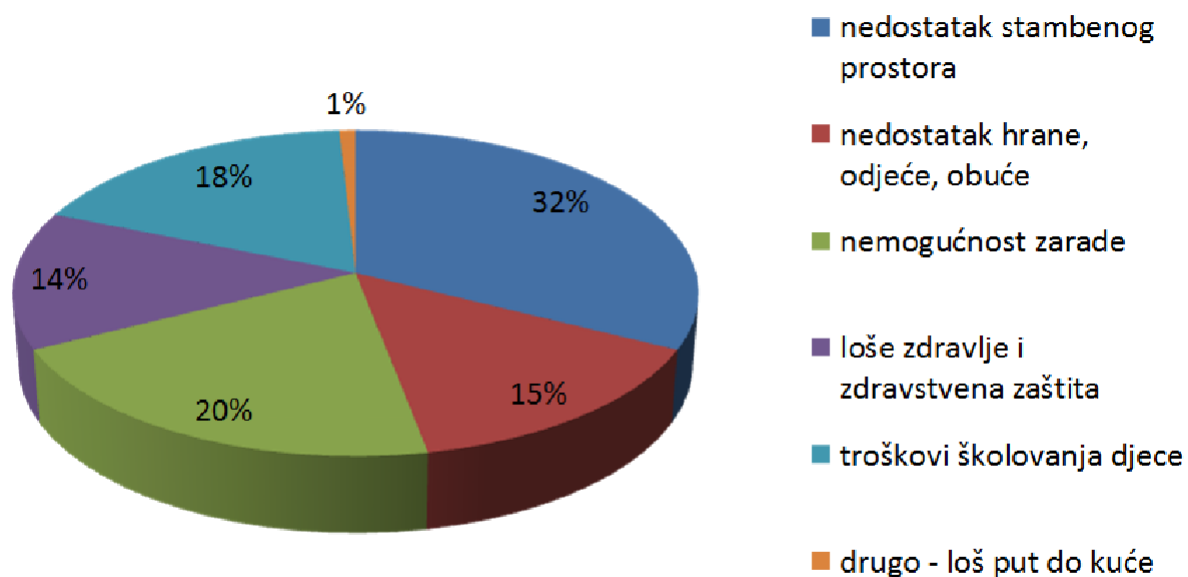

Grafikon 4. Prihodi porodice

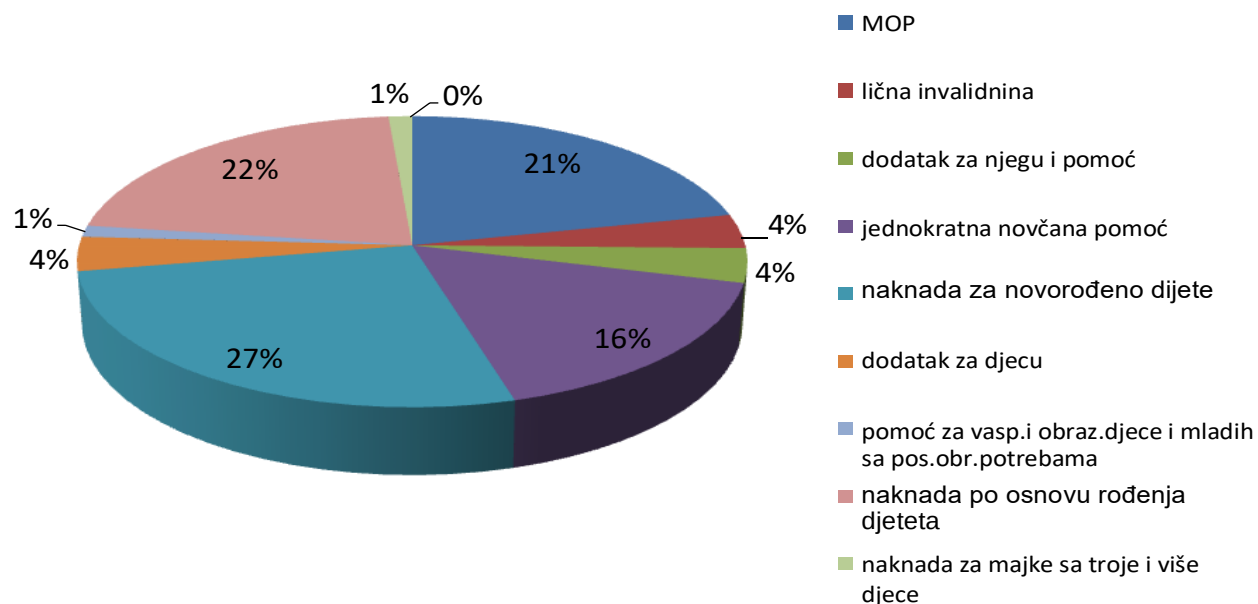
Podaci pokazuju da je materijalni položaj porodica veoma loš, ali sve porodice navode da ostvaruju neki od izvora prihoda, što je, kako podaci pokazuju, nedovoljno i za podmirenje elementarnih potreba porodice.

Kada je riječ o materijalnom položaju, najveći broj ispitanika (49%) kaže da je prihod od kog porodica živi lični dohodak nekog od članova, 21% ispitanika se izdržava sakupljanjem sekundarnih sirovina, dok 7% njih zarađuje od sezonskih poslova. Navedeni prihodi ne mogu (41%) ili samo djelimično zadovoljavaju potrebe porodice (57%), dok je 2% ispitanika odgovorilo da ti prihodi u potpunosti mogu da zadovolje potrebe porodice.

Kao probleme koji ugrožavaju socio-ekonomski položaj porodice, ispitanici navode sledeće:

Grafikon 5. Problemi koji ugrožavaju socio-ekonomski položaj porodice

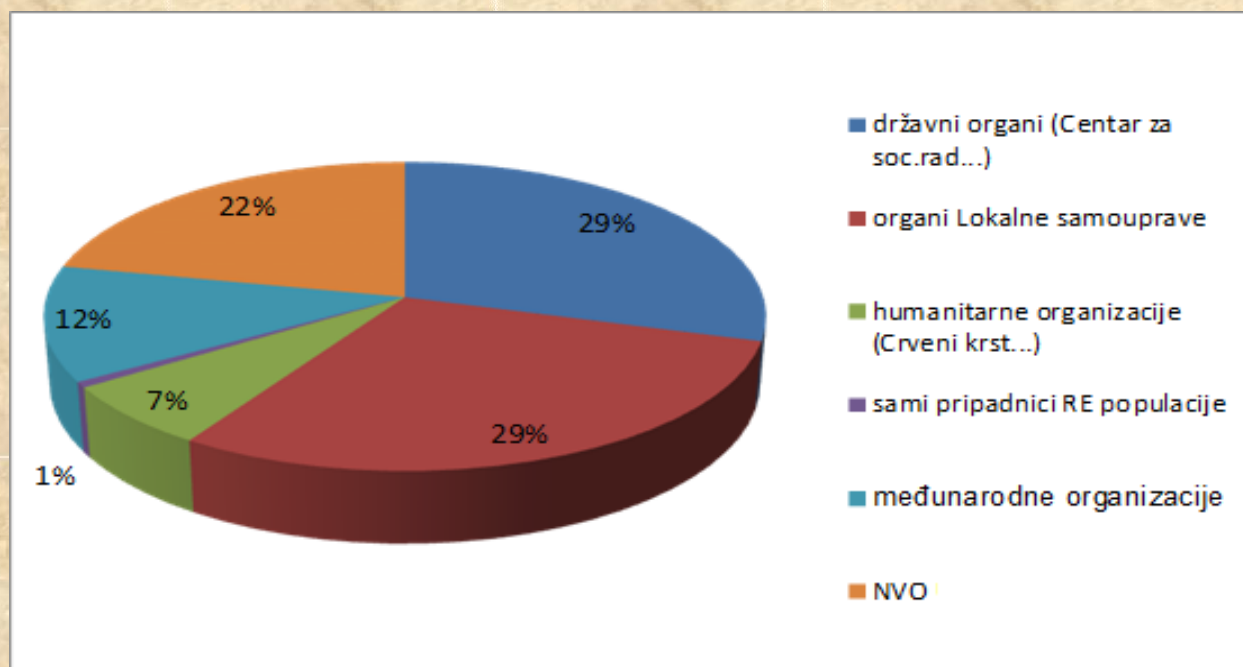
Grafikon 6. Materijalna davanja koja porodica koristi

Prema dobijenim podacima, kada je riječ o pravima iz oblasti socijalne i dječije zaštite, pripadnici RE populacije uglavnom su upoznati sa većinom prava iz ovog korpusa o čemu svjedoči i podatak da 27% ispitanika koristi naknadu za novorođeno dijete, 22% naknadu po osnovu rođenja djeteta, 21% MOP. Ipak, i pored solidnog broja onih koji koriste ova prava, činjenica je da postoji i veliki broj porodica koje žive u lošim stambenim i materijalnim uslovima, ali zbog neregulisanog pravnog statusa nemaju mogućnost da ostvare neko od navedenih prava. Za ostvarivanje svojih prava u ovoj oblasti najviše su se obraćali Centru za socijalni rad, dok su od drugih institucija (Crveni krst, Opština, NVO...) uglavnom dobijali odjeću i obuću, posteljinu, ćebad, hranu, ogrijev, školski pribor.

Među pripadnicima RE populacije koji žive u naseljima u Opštini Tivat ima i raseljenih lica uglavnom sa Kosova, javlja se i pitanje regulisanja pravnog statusa istih.

Prema podacima dobijenim istraživanjem, od ukupnog broja ispitanika 75% muškaraca su državljani Crne Gore, 15% je stranaca sa stalnim nastanjenjem, 7% su stranci sa privremenim nastanjenjem, 2% su osobe u postupku sticanja crnogorskog državljanstva. Kada je riječ o ženama, ispitanici kažu da 76% ispitanica ima crnogorsko državljanstvo, njih 16% su stranci sa stalnim nastanjenjem, 4% su stranci sa privremenim nastanjenjem, dok je 3% u postupku sticanja crnogorskog državljanstva.

Na pitanje ko treba da se bavi pitanjima pripadnika RE populacije ispitanici su u najvećem broju (29%) istakli da su to organi Lokalne uprave i Centar za socijalni rad kao i NVO koje se bave pitanjima pripadnika RE populacije (22%).

Grafikon 7. Ko treba da se bavi problemima pripadnika RE populacije u Tivtu

Odgovori ispitanika na pitanja koja su se ticala obrazovanja i očuvanja identiteta, tradicije i kulture daju nam uvid u to koliko je obrazovanje djece i pripadnika RE populacije na nezavidnom nivou.

U odnosu na period kada su realizovane aktivnosti planirane prethodnim Lokalnim akcionim planom, u ovoj oblasti napravljeni su određeni pomaci, ali je ovo i dalje jedna od oblasti kojoj treba posvetiti veliku pažnju o čemu svjedoči i podatak da je 16% odraslih muškaraca i 20% žena potpuno nepismeno, polupismenih je 56% muškaraca i 49% žena, dok je broj potpuno pismenih 26% muškaraca i 31% žena. Od onih ispitanika koji su pohađali školu, samo 15% muškaraca i 8% žena je i završilo, srednju školu završilo je 3% muškaraca i žena, dok 2% ispitanika ima završenu visoku stručnu spremu. 59% muškaraca i 63% ispitanih žena istaklo je da su pohađali, ali nijesu završili osnovnu školu i to je problem koji se prenosi sa generacije na generaciju, posebno kada su u pitanju ženska djeca koja češće i ranije završavaju školovanje. 18% muškaraca i 27% žena, na žalost, nijesu pohađali školu. Ono što negdje možemo istaći kao vrlo pozitivno jeste i činjenica da su se svi ispitanici složili oko toga da bi budućnost njihove porodice bila sigurnija ukoliko bi se djeca stalno školovala.

Kada govorimo o trenutnom stanju kada je riječ o pohađanju vaspitno-obrazovnih ustanova, ukupno 57% djece (22% djevojčica i 35% dječaka) ne pohađa predškolsku ustanovu, dok je broj onih koji je redovno pohađaju znatno veći (78% dječaka i 65% djevojčica). Osnovnu školu redovno pohađa 55% dječaka i 41% ispitanih djevojčica. Kao razloge nepohađanja osnovne škole, koja je obavezna, roditelji su naveli da djeca ne žele da idu u školu (60%), da su bolesna (20%) i iz nekih drugih razloga (20%).

Pripremni vrtić za djecu Romske i Egipćanske populacije se organizuje prije svake školske godine. Cilj pripremnih vrtića je podsticanje jezičkih znanja i vještina komunikacije, povećanje stepena socijalizacije među djecom, sve u svrhu pripreme za redovno školovanje. U toku juna 2016. uspješno je organizovan pripremni vrtić za 26 romske i egipćanske djece koja do sada nijesu bila obuhvaćena niti jednim vidom formalnog obrazovanja, a stekla su zakonsko pravo za upis u prvi razred 2016/17 školske godine.

Razlog zbog kojeg RE porodice smatraju da se samo NVO sektor interesuje za uključivanje njihove djece u vaspitno-obrazovni sistem je slaba informisanost o postojanju korektne međusobne saradnje i komunikacije između njihovog predstavnika udruženja Egipćana i Opštine Tivat, kao i lokalne škole koje indirektno utiču na poboljšanje redovnosti i uspjeha RE učenika/ca u školi.

To potvrđuju i sledeći podaci u kojima ispitanici navode da je za 77 učenika/ca svih razreda osnovne škole Opština Tivat obezbjedila školski pribor i torbe ². Srednju školu u Tivtu redovno pohađaju 3 učenika RE populacije ³. Sva djeca koja pohađaju školu na početku školske godine dobijaju od Opštine Tivat knjige i školski pribor. Ispitanici su takođe naveli da djeca koja pohađaju školu dobijaju još i odjeću i obuću, besplatne priredbe, ekskurzije, prevoz i slično.

Opština Tivat je izabrana za primjer dobre prakse iz Crne Gore za projekat „RE asistent i medijator u nastavi“, čiji je cilj unapređenje uslova za edukaciju te djece, uz angažovanje romskih i egipćanskih asistenata i medijatora u nastavi i poboljšanje pristupa obrazovanju RE djece u opštini Tivat.

Projekat “Unapređivanje ljudskih prava i zaštita manjina u jugoistočnoj Evropi” Savjeta Evrope i Evropske unije ima za cilj unapređenje pitanja sa kojima se pripadnici nacionalnih manjina suočavaju u svakodnevnom životu na lokalnom nivou. Takođe, projekat se odnosi i na poboljšanje pristupa pravima manjina na raznim nivoima vlasti, u skladu sa standardima Savjeta Evrope u ovoj oblasti, a prije svega u skladu sa Okvirnom konvencijom za zaštitu nacionalnih manjina i Evropskom poveljom o regionalnim i manjinskim jezicima.

Projekat obuhvata sistem grantova koji se daju kao podrška izabranim opštinama i gradovima da razrade projektne ideje radi otklanjanja prepreka koje stoje na putu ostvarivanja prava manjina u svojim lokalnim zajednicama.

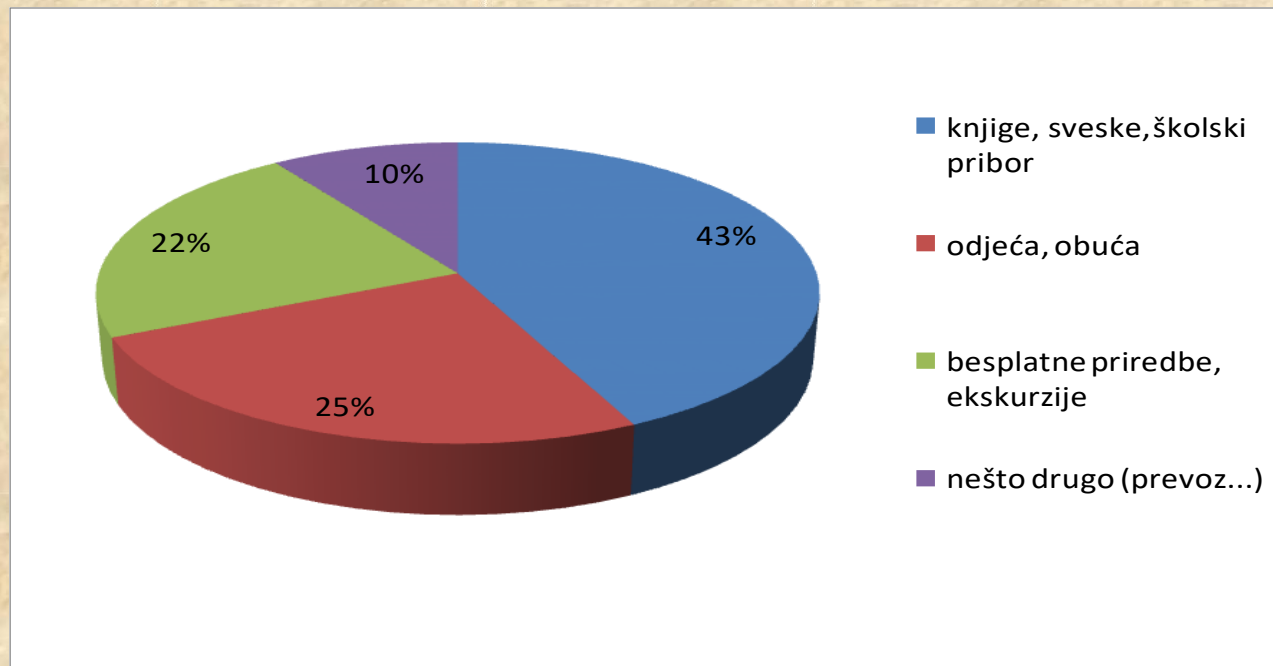
U ovom projektu pored predstavnika Savjeta Evrope uključeno je 36 opština i gradova iz sedam zemalja regiona (Crna Gora, Srbija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, BJR Makedonija, Albanija i Kosovo). Projekat je prepoznat kao veoma uspješna praksa, ne samo na nacionalnom već i na međunarodnom nivou, a kao primjer dobre prakse priznat je i od strane Savjeta Evrope i Evropske Unije.

Opština Tivat je bila jedna od 35 lokalnih uprava iz sedam zemalja Jugoistočne Evrope koje su u 2015. i 2016. godini učestvovala u gore navedenom projektu, kroz implementaciju manjih projekata. Opština Tivat je realizovala ovaj projekat kojim je pružila podršku pripadnicima ove manjinske populacije u osnovnoškolskom obrazovanju, kroz angažovanje asistenata i medijatora u nastavi. Implementacija ovog projekta ocijenjena je kao izuzetno uspješna, što dokazuje činjenica da je proglašena za primjer dobre prakse.

2- podaci OŠ “Drago Milović” Tivat za školsku 2016/17.

3 – podaci SMŠ „Mladost” Tivat za školsku 2016/17.

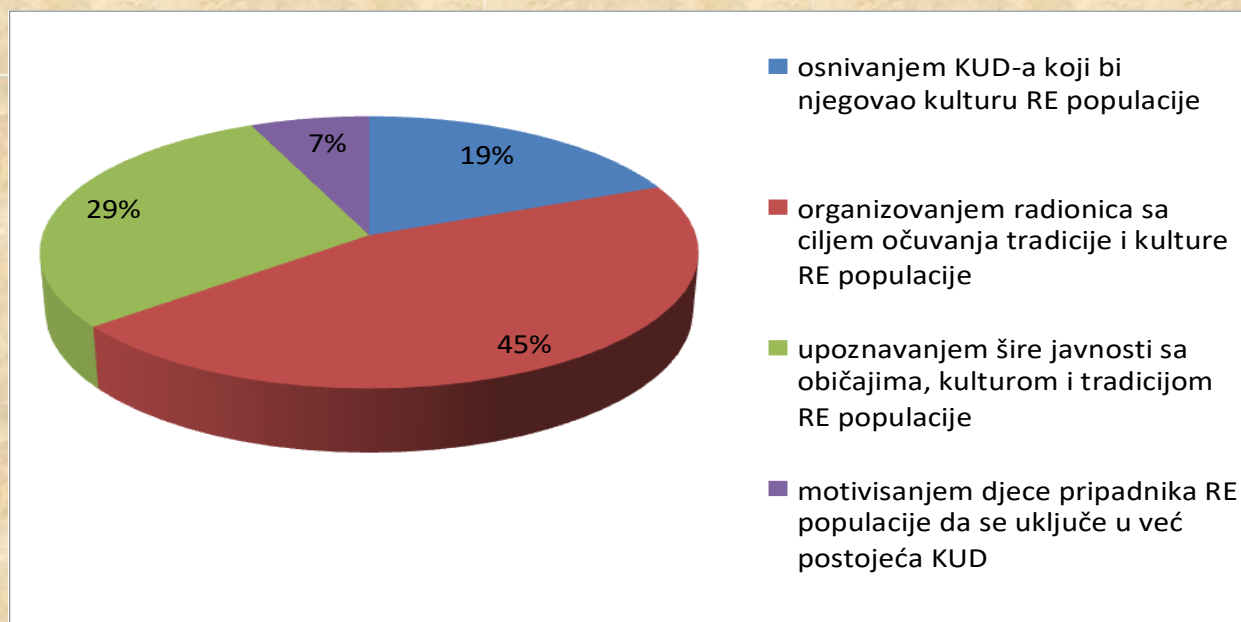
Sprovedene aktivnosti su doprinijele smanjenju problema jezičke barijere kod djece, rezultati upisa prvaka su značajno poboljšani, i povećan je nivo znanja učenika ostalih razreda osnovne škole. Opština Tivat za cilj ima nastavak ovog i razvoj sličnih projekata koji će donijeti dobrobit cijeloj zajednici.

Grafikon 8. Pomoć koju dobijaju djeca koja pohađaju školu

Na pitanje kojim jezikom govore članovi porodice 49% ispitanika je odgovorilo da je to crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik, 48% ispitanika navelo je albanski, 2% romski i 1% njemački jezik. Podaci sa terena govore i to da neki ispitanici koriste podjednako oba jezika (crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski i albanski jezik), dok većina stanovnika koja je doselila sa Kosova govori isključivo albanskim jezikom. Gotovo svi ispitanici (92%) se slažu da se ne posvećuje dovoljna pažnja očuvanju kulture, tradicije i običaja Roma i Egipćana, a na pitanje na koji način bi se to moglo poboljšati najveći broj ispitanika (45%) navodi organizovanje radionica, zatim kroz upoznavanje šire javnosti sa običajima, kulturom i tradicijom RE populacije, kao i osnivanjem KUD-a koji bi njegovao kulturu ove populacije (19%).

Na radio Tivtu već pet godina postoji emisija koja je posvećena pripadnicima RE populacije „Trag duše-Drom ko ilo“ (dva puta mjesečno). Ali na pitanje ispitanika da li su upoznati sa tim - niko od ispitanika nije naveo postojanje ove radio emisije.

Grafikon 9. Kako poboljšati očuvanje kulture, tradicije i običaja pripadnika RE populacije

Kada je u pitanju zdravstvena zaštita pripadnika RE populacije istraživanje je pokazalo da je zdravstvena kultura i dalje na vrlo niskom nivou. Ne postoji dovoljna edukovanost, posebno žena, o seksualnom i reproduktivnom zdravlju, o značaju redovne kontrole, redovne posjete ljekaru, vakcinacije djece.

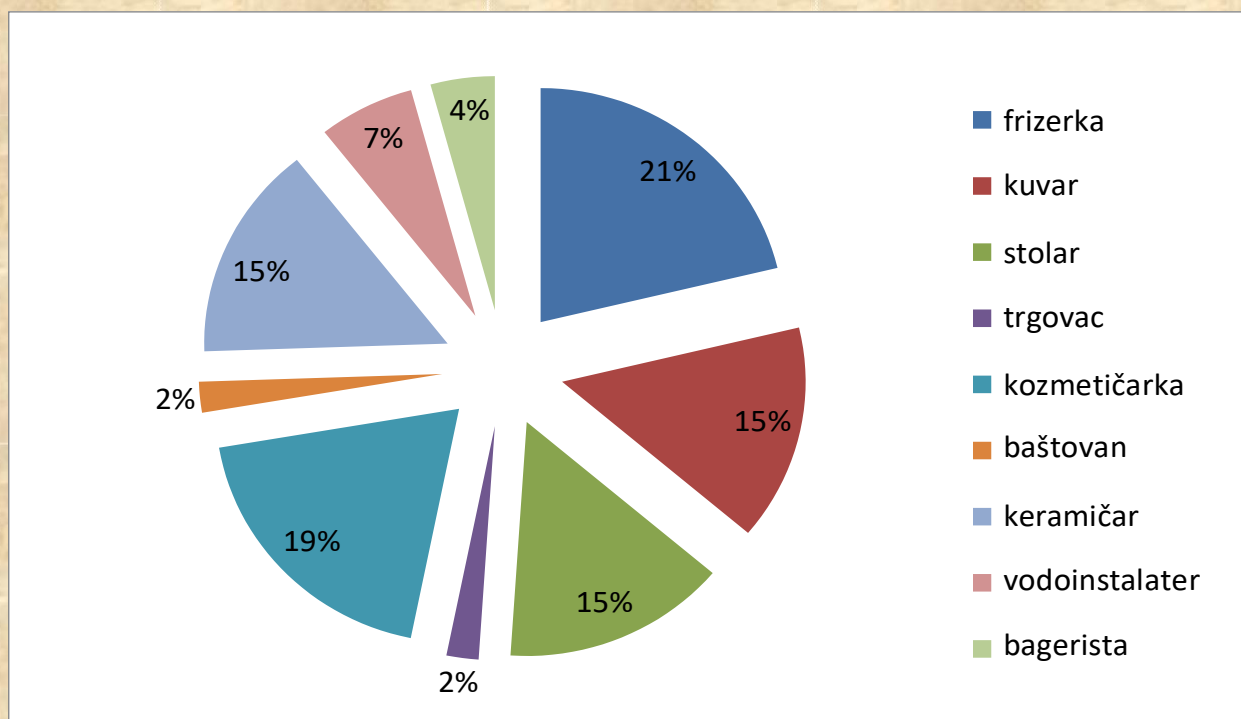
Ispitanici iz reda medicinskih radnika kao barijere u radu s ovom populacijom navode neopoznavanje jezika, nemogućnost praćenja efekata terapije usled neredovne posjete ljekaru ili selidbe. Ovdje se javlja i problem neinformisanosti o načinima ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu, kao i problem velikog broja lica koja nisu informisana da i usled neriješenog pravnog statusa imaju pravo na zdravstvenu zaštitu.

Zapošljavanje predstavlja jednu od najvažnijih komponenti društvene integracije, koje se može negativno odraziti i na sve druge segmente društvene zajednice i na sve starosne strukture. Nedovoljan stepen stručnog obrazovanja presudno utiče na nisku stopu zaposlenosti romske i egipćanske populacije u opštini Tivat. Zapošljavanjem i razvojem ljudskih resursa na teritoriji opštine, institucionalno se bavi Zavod za zapošljavanje Crne Gore (Područna jedinica Herceg Novi-Biro rada Tivat) koji se u svim svojim aktivnostima pridržava načela jednake dostupnosti, postupanja i zabrane diskriminacije u zapošljavanju. Biro rada obavlja poslove lica koja traže zaposlenje o mogućnostima i uslovima za zapošljavanje, posreduje u zapošljavanju, sprovodi profesionalnu orijentaciju i savjetovanje o izboru zanimanja, pruža savjete poslodavcu i licu koje traži zaposlenje. Takođe, Biro rada organizuje dodatnu obuku u skladu sa zakonom i sprovodi programe i mjere aktivne politike zapošljavanja.

Prema podacima Biroa rada Tivat, u radnom odnosu, sa svim pravima iz radnog odnosa, nalazi se 21 radno sposobno lice, od čega 9 žena i 12 muškaraca.

Većina zaposlenih radi u Javnom komunalnom preduzeću u Tivtu ili Kotoru, na poslovima održavanja čistoće, odvoza smeća ili održavanja zelenih površina. Njih 38 je aktivno. Ima ih 7 na sezonskom radu, 11-oro ih je primljeno na određeno vrijeme dok je njih 4 angažovano u Javnom radu. Još 2 lica su angažovana na privremenim i povremenim poslovima-bez radnog staža. Na evidenciji Biroa rada u Tivtu je prijavljeno 35 radno sposobnih, nezaposlenih lica, koja se redovno javljaju i traže zaposlenje (22 žene i 13 muškaraca). Dok se njih 31 (21 žena i 10 muškaraca) radno sposobnih lica javljaju povremeno i ne traže aktivno posao. Za prekvalifikaciju je zainteresovano 9 lica (6 muškaraca i 3 žene) a interesovanja su različita 4

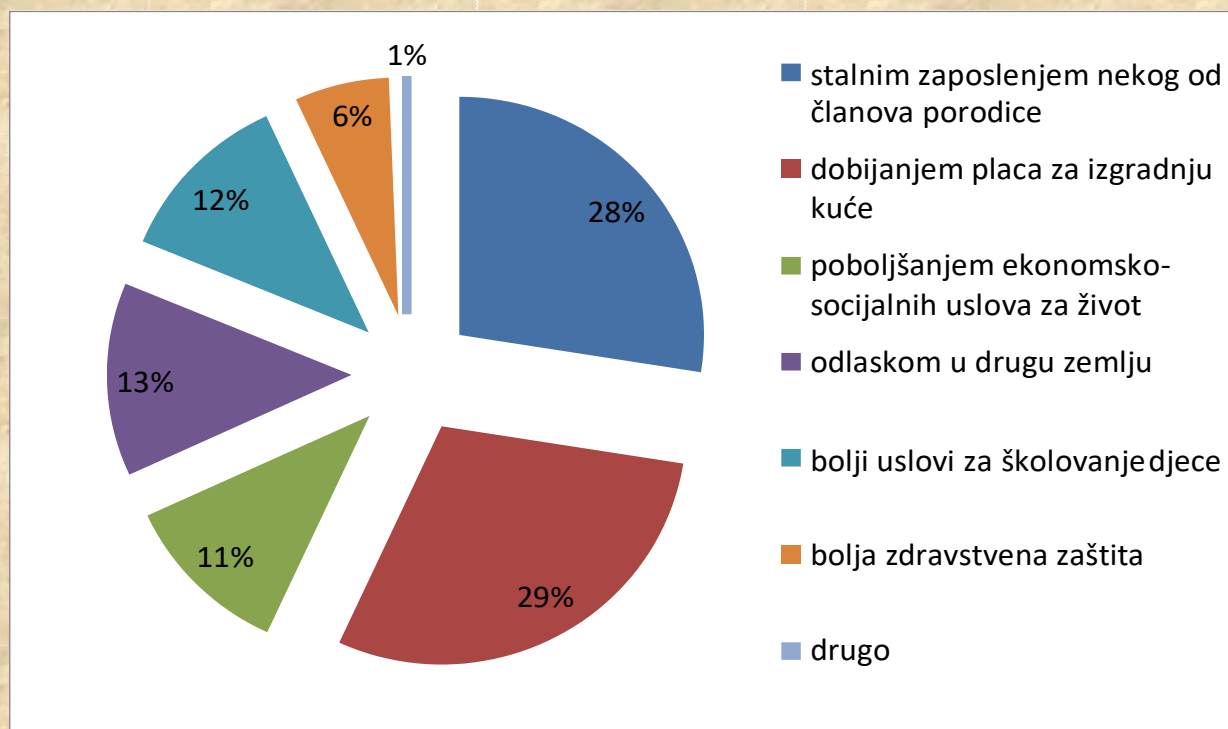
Istraživanje je pokazalo da su pripadnici RE populacije svjesni svoga položaja i izjavili su da od njih zavisi promjena trenutne situacije. Od ukupnog broja ispitanika – njih 80% zainteresovano je za pohađanje neke obuke koja bi im pomogla da lakše dođu do zaposlenja. Kada je riječ o poslovima za koje bi se obučavali, naveli su sledeće:

Grafikon 10. Poslovi za koje bi se obučavali pripadnici RE populacije

4 - Podaci Zavoda za zapošljavanje Crne Gore-Područna jedinica Herceg Novi-Biro rada Tivat Stanje 22.08.2017. god.

Od ispitanika je traženo da na kraju daju svoje mišljenje na koji način se može promijeniti njihov položaj na teritoriji opštine Tivat, a njihovi odgovori su sledeći:

Grafikon 11. Kako promijeniti položaj RE u Opštini Tivat

Istraživanje je, osim pripadnika RE populacije obuhvatilo i zaposlene u vaspitno-obrazovnim ustanovama u Tivtu (JPU „Bambi“, OŠ „Drago Milović“, SMŠ „Mladost“) kao i medicinskim radnicima/cama iz Doma zdravlja Tivat.

V CILJEVI I OBLASTI PRIMJENE

Socijalna inkluzija Roma i Egipćana ostvarivaće se kroz šest ključnih oblasti. U okviru svake oblasti definisani su specifični ciljevi a svaki cilj ostvaruje se predloženim mjerama i instrumentima. To su :

1. Regulisanje pravnog statusa ,
2. Obrazovanje
3. Očuvanje identiteta , kulture i tradicije,
4. Zdravlje i zdravstvena zaštita,
5. Zapošljavanje i prava iz radnog odnosa,
6. Socijalna i dječja zaštita,
7. Uslovi stanovanja i života.

1. PRAVNI STATUS

Rezultati istraživanja koji su navedeni u situacionoj analizi pokazuju da određeni broj lica ne posjeduje identifikacioni broj što znači da ne posjeduje ni personalnu dokumentaciju. Opština Tivat u narednom periodu bi trebela formirati Kancelariju za integraciju RE populacije koja bi se bavila i ovim pitanjima. Ovi podaci upućuju na neophodnost brzog rješavanja problema nedostatka personalne dokumentacije, kao preduslova za ostvarivanje osnovnih ljudskih prava za osobe koje dokumentaciju ne posjeduju.

MJERE :	AKTIVNOSTI:	NOSIOCI/PARTNERI:	BUDŽET:
Pružanje pomoći roditeljima za upis djece u matični registar rođenih	Informisanje roditelja o obaveznom upisu i načinu upisa u matični registar rođenih	Opština Tivat, MUP, NVO	Opština Tivat
Rješavanje pravnog statusa pripadnika RE populacije	Pružanje podrške kroz informisanje, motivaciju i pružanje pravne pomoći	Opština Tivat, MUP, NVO	Budžet Crne Gore
Formiranje/ osnivanje Kancelarije za integraciju Roma i Egipćana	Pružanje podrške roditeljima, nastavnicima i učenicima	Opština Tivat / Kancelarija za integraciju Roma i Egipćana	Budžet Opštine Tivat Donacije
Nedovoljno poznavanje prava i načina njihovog ostvarivanja	Neposredno upoznavanje pripadnika RE sa načinima ostvarivanja prava (tribine, okrugli stolovi, flajeri, roditeljski sastanci)	Opština Tivat, MUP, Centar za socijalni rad NVO	Opština Tivat Donacije

Ne posjedovanje identifikacionog broja, personalne dokumentacije	Informisanje o načinima dobijanja personalne dokumentacije	Opština Tivat, MUP, Centar za socijalni rad, NVO	Budžet CG Opština Tivat
Ne posjedovanje crnogorskog državljanstva a pokrenut je postupak sticanja crnogorskog državljanstva	Informisanje o načinima o pokretanju postupka	MUP , Lica bez dokumenata uz pomoć NVO-a	Budžet Crne Gore LAP Donacije
Pripadnici RE populacije koja nisu crnogorski državljani i nemaju riješen status, (raseljena lica koja posjeduju broj legitimacije raseljenog lica)	Informisanje i edukacije o načinu dobijanja dokumenata	MLJMP Opština Tivat NVO Romski Savjet	Budžet Crne Gore Ministarstva UNICEF UNHCR UNDP Savjet Evrope Kancelarija za strance

2. OBRAZOVANJE

Situaciona analiza pokazuje da je obrazovni nivo pripadnika RE populacije na području opštine Tivat, kao i u Crnoj Gori, izuzetno nizak. Veliki broj odrasle populacije je nepismeno, što je osnovni uzrok za loš društveni položaj, ekstremno siromaštvo, prisustvo predrasuda i stereotipa i marginalni položaj pripadnika ove etničke zajednice i njihovo uključivanje u društveni i ekonomski život na teritoriji opštine Tivat.

Obrazovanju, kao osnovnom preduslovu za emancipaciju, doslednije ostvarivanje individualnih i kolektivnih prava i sloboda, veću društvenu uključenost, izlazak iz ekstremnog siromaštva i „silazak“, sa društvenih margina RE populacije, se mora posvetiti posebna pažnja. Ovo se posebno odnosi na obrazovanje djece. U cilju podizanja svijesti o značaju obrazovanja potrebno je organizovati što više kampanja za upise u vrtić i osnovnu i srednju školu kao i na fakultet.

1. Predškolsko vaspitanje i obrazovanje

Podaci da je u školskoj 2016/2017 godini u dječji vrtić u Tivtu uključeno 26 djece, pokazuju da se svijest roditelja mjenja u pozitivnom smislu i sada samo treba nastaviti pružati roditeljima podršku da uključuju djecu u obrazovni sistem još od najranije dobi. U cilju povećanja obuhvatnosti djece RE, predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem u periodu do 2021. godine neophodno je preduzeti sljedeće aktivnosti:

MJERE :	AKTIVNOSTI :	NOSIOCI/PARTNERI :	BUDŽET :
Uzroci neuključenosti djece u predš. ustanove i ustanove za djecu sa smetnjama u razvoju	Aktivnosti za eliminisanje uzroka i veću uključenost djece	Opština Tivat Obrazovne ustanove NVO	Opština Tivat
Obezbjedjivanje školskog prevoza za romsku i egipćansku djecu	Plan autobuskih linija i prevoz djece	Opština Tivat Obrazovne ustanove NVO	Opština Tivat

Nemogućnost roditelja da, zbog ekstremnog siromaštva plaćaju troškove boravka djece u vrtićima (sufinansiranje)	Obezbjeđivanje sredstava za plaćanje troškova boravka djece u vrtićima i ustanovama za smještaj djece sa smatnjama u razvoju	Roditelji uz pomoć nadležnih institucija i NVO sektora	Ministrastva
Mali broj djece je pripremljen za polazak u školu , zbog nepohađanja vrtića	Realizacija – nastavak projekata pripreme djece RE populacije za polazak u školu	Opština Tivat, Obrazovne ustanove, NVO	Projekti Donacija
Neuključenost djece u ustanove za predškolsko vaspitanje i obrazovanje	Uključivanje djece u vaspitne jedinice u okviru vrtića	Opština Tivat Obrazovne ustanove JU Centar za socijalni rad,NVO	Budžet CG

2. Osnovno vaspitanje i obrazovanje

Zahvaljujući, u prvom redu , aktivnostima opštine Tivat i NVO „Udruženje Egipćana” broj djece, iz porodica RE populacije, uključene u redovni vaspitno obrazovni sistem se postepeno povećava, ali ne u dovoljnoj mjeri. U cilju uključivanja što je moguće većeg broja djece iz porodica RE , sa područja opštine Tivat, u obavezni osnovnoškolski vaspitno-obrazovni sistem u narednom periodu neophodno je uraditi sljedeće:

MJERE:	AKTIVNOSTI:	NOSIOCI /PARTNERI:	BUDŽET:
Uzroci neupisivanja djece u školu , čestog prekida redovnog školovanja	Iniciranje upisa Praćenje pohađanja Uspješan završetak osnovne škole	Roditelji, Škole, NVO	Budžet CG

Nizak nivo svijesti roditelja o značaju obrazovanja za normalan društveni razvoj i bolji život djece	Podizanje nivoa svijesti roditelja o značaju i obaveznosti uključivanja djece	Roditelji i NVO	Donacije
Roditelji i djeca nedovoljno poznaju jezik na kome se izvodi nastava	Edukacija roditelja i djece kroz realizaciju projekata	NVO, RE i vaspitači/ce iz RE populacije	Donacije
Nemogućnost roditelja da zbog ekstremnog siromaštva djeci obezbijede: odjeću,obuču, udžbenike i školski pribor, i normalne uslove za učenje	Obezbjeđivanje udžbenika i školskog pribora za učenike osnovne škole obezbjeđivanje odjeće i obuču za korisnike materijalnog obezbjeđenja i učenika koji potiču iz porodica bez stalnih prihoda	Opština Tivat, NVO, JU Centar za socijalni rad Tivat,kroz zajednički projekat	Budžet Crne Gore Ministrastva OpštinaTivat
Neki učenici u toku trajanja školske godine napuštaju školovanje	Redovni nadzor i praćenje obrazovanja RE učenika od strane roditelja, škola i RE asistenata.	Osnovne škole,Roditelji učenika,	Budžet CG Strategije
Preventiva ugovorenih brakova kod ženske djece	Organizovanje predavanja u okviru građanskog obrazovanja	Opština Tivat, Obrazovne ustanove, Romski savjet, NVO, Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima	Opština Tivat Donacije Projekti
Neprimjenjivanje zakonom	Informisanje o o sankcijama	Nadležni organi	Opština Tivat

predviđenih mjera za roditelje koji ne upisuju djecu u osnovnu školu	roditelja koji djecu ne upisuju u osnovnu školu		Donacije Projekti
Nepismenost i nizak obrazovni nivo odraslih pripadnika RE populacije	Opismenjavanja i stručno osposobljavanja odraslih	Opština Tivat,Ministarstvo nauke i prosvjete, osnovne škole, Centar za osnovno i stručno obrazovanje odraslih, ZZZ- Biro-rada Tivat i NVO sektor	Budžet Crne Gore

3. Srednjoškolsko obrazovanje

Uključivanje djece iz porodica RE populacije u opštini Tivat , u proces srednjeg obrazovanja je nezadovoljavajuće.

U cilju povećanja broja učenika/ca RE populacije u srednjim školama predviđaju se sledeće aktivnosti :

MJERE :	AKTIVNOSTI:	NOSIOCI /PARTNERI :	BUDŽET:
Upis u srednje škole svih učenika iz RE populac. sa područja opštine Tivat, koji su završili osnovnu školu, sa posebnim naglaskom na djevojčice	Iniciranje i osnaživanje svijesti o značaju upisa, pohađanja i uspješnog završetka srednje škole	Roditelji i učenici uz podršku Ministarstva prosvjete i nauke	Ministarstvo Opština Tivat Donacije Projekti
Nemogućnost roditelja da zbog ekstremnog siromaštva djeci obezbijede udžbenike i školski pribor, i normalne uslove za učenje	Obezbjeđivanje udžbenika i školskog pribora za učenike srednje škole	Ministarstvo prosvete i nauke, Radna grupa za praćenje realizacije LAP-a	Ministarstvo

Podsticati sve učenike da završe školu	Donošenje pravnih Akata u vezi stipendiranja srednjoškolaca iz RE (kriterijum za pripadnike RE populacije u stanju socijalne potrebe)	Ministarstvo prosvjete i nauke Fondacija za stipendiranje RE	Ministarstva Opština Tivat
Podsticati roditelje na važnost pohađanja nastave učenika (drop out)	Praćenje redovnosti pohađanja nastave i uspjeha učenika	Roditelji RE asistenti	Opština Tivat
Osnaživanje pripadnika RE populacije za volonterskim radom (srednjoškolaca)	Uključivanje volontera u rad Omladinskog kluba i kancelarije za asistente i medijatore u nastavi	Srednja škole, Omladinski klub, NVO i Kancelarija za integraciju Roma i Egipćana	Opština Tivat

4. Više i visoko obrazovanje

Činjenica je da imamo samo jednog pripadnika RE populacije koji je upisao fakultet. U tom cilju se predviđaju slijedeće aktivnosti:

MJERE:	AKTIVNOSTI :	NOSIOCI /PARTNERI :	BUDŽET:
Upis što većeg broja pripadnika RE populacije na fakultete	Informisanje o upisu pripadnika RE Populacije na fakultete Univerziteta Crne Gore, po principu afirmativne akcije, za koje će država participirati u troškovima školovanja	Ministarstvo prosvjete i nauke u saradnji sa Fakultetima	Budžet Crne Gore Opština Tivat Donacije Projekti
Podsticati studente da završe fakultet	Obezbjeđivanje stipendija za studente iz RE populacije u stanju socijalne potrebe	Ministarstvo prosvjete i nauke Vlade Crne Gore u saradnji sa Fondom za stipendiranje RE, Opština	Budžet Crne Gore

3. OČUVANJE IDENTITETA, KULTURE I TRADICIJE PRIPADNIKA RE POPULACIJE:

U cilju integracije bez asimilacije , pripadnika RE na području opštine Tivat posebna pažnja će biti posvećena očuvanju njihove kulture, tradicije i običaja. U tom cilju se predviđaju sledeće aktivnosti:

MJERE:	AKTIVNOSTI :	NOSIOCI /PARTNERI:	BUDŽET:
Podoći nivo svijesti o važnosti bavljenja sportom, plesom, folklorom	Upisivanje djece iz RE populacije u plesne grupe i kulturna umjetnička društva, Nevladine organizacije i sportske organizacije (sufinansiranje)	Plesne grupe sa područja opštine Tivat, Kulturna umjetnička društva, NVO i sportske organizacije	Opština Tivat LAP-a Donatori
Manifestacije posvećene pripadnicima RE populacije	Organizovanje Dana Roma 8. Aprila, Bajramskih svečanosti, 6. Maja Ederlezi	MLJMP, Opština Tivat, Romski savjet, NVO	Budžet Crne Gore, Opština Tivat Donacije Projekti
Izgradnja i jačanje kulture i identitete pripadnika RE populacije	Organizovanje radionica u cilju očuvanja tradicije i kulture pripadnika RE populacije	Opština Tivat, Romski savjet, NVO	Opština Tivat Donacije, Projekti
Podizanje svijesti društva o tradiciji pripadnika RE populacije	Upoznavanje šire javnosti sa običajima, kulturom i tradicijom pripadnika RE	Prigodni prilozi i kontakt emisije Radio Tivat	Budžet CG Opština Tivat Donacije
Proizvodnja i emitovanje radio emisija posvećene pripadnici RE populacije	Emisije sa posebnim akcentom na kulturu i tradiciju Roma i Egipćana	Radio Tivat	Opština Tivat Donacije

Štampanje flajera i brošura na romskom i albanskom jeziku	Priprema, uređivanje i izdavanje flajera i brošura	Opština Tivat, NVO	Opština Tivat Donacije Projekti
Organizovanje proslava i obezbjeđivanje novogodišnjih poklona	Pripremanje proslave Nove godine i novogodišnjih poklona pripadnicima RE populacije koji se nalaze u stanju socijalne potrebe	Opština Tivat, NVO	Opština Tivat Donacije Projekti

4. ZDRAVLJE I ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Podaci navedeni u situacionoj analizi ukazuju da je u cilju očuvanja zdravlja i efikasnijeg organizovanja zdravstvene zaštite za pripadnike RE populacije u narednom periodu potrebno realizovati slijedeće aktivnosti:

MJERE :	AKTIVNOSTI:	NOSIOCI /PARTNERI:	BUDŽET:
Organizovanje i sprovođenje detaljnog istraživanja o stanju zdravlja pripadnika RE populacije	Pripremanje istraživanja	Zdravstvene ustanove sa područja opštine Tivat, uz podršku Ministarstva zdravlja, rada i socijalnog staranja i Fonda zdravstva Crne Gore	Budžet Crne Gore
Informisanje o postojećim Savjetovalištim koja postoje u okviru Doma zdravlja	Podrška Domu zdravlja u komunikaciji sa pripadnicima RE populacije (pozivi i jezički asistent)	Dom zdravlja Tivat	Opština Tivat Dom zdravlja Tivat
Kontrole zdravlja majki i djece	Pripremanje flajera	JU „ Dom zdravlja „ Tivat, OO Crveni krst- Tivat i NVO sektor	Budžet CG Opština Tivat Donacije

Povećanje informisanosti o pravima u oblasti zdravstva	Informisanje o pravima pripadnika RE populacije u zdravstvenim ustanovama	Zdravstvene ustanove i JU Centar za socijalni rad Tivat	Opština Tivat Budžet Ministarstva
Povećanje nivoa svijesti i informisanje pripadnika RE populacije o značaju zdravstvene zaštite	Periodični obilazak naselja pripadnika RE populacije od strane zdravstvenih radnika	Zdravstvene ustanove i JU Centar za socijalni rad Tivat, Radio Tivat, NVO, osnovne i srednje škole, OO Crveni krst Tivat	Budžet Crne Gore Opština Tivat Donacije

5 ZAPOSŁJAVANJE I PRAVA IZ RADNOG ODNOSA

Problem nezaposlenosti pripadnika RE populacije u opštini Tivat je veoma izražen. Podaci iz situacione analize pokazuju da su nizak obrazovni nivo, nepismenost i stručna neosposobljenost osnovni uzroci koji ovu populaciju čine „teško zapošljivom grupom„. U cilju ublažavanja problema nezaposlenosti u narednom periodu se planiraju sledeće aktivnosti :

MJERE:	AKTIVNOSTI :	NOSIOCI /PARTNERI:	BUDŽET:
Motivacija za aktivno traženje zaposlenja	Stvaranje uslova za prijavljivanje svih radno sposobnih pripadnika RE populacije na evidenciju Zavoda za zapošljavanje Biro rada Tivat	Nezaposlena lica iz RE populacije uz pomoć ministarstva unutrašnjih poslova i javne uprave Biroa rada Tivat , JU Centar za socijalni rad Tivat i NVO	Opština Tivat Donacije Projekti
Uključivanje u programe javnih radova	Organizovanje javnih radova kao jedne od mjera aktivne politike zapošljavanja ZZZ CG u kojima bi bila uključena i lica iz RE populacije	Biro rada Tivat, opština Tivat, NVO	Budžet Crne Gore Opština Tivat ZZZ

Jačanje kapaciteta radno sposobnih lica	Organizovanje posebnih programa obuke ,i prekvalifikacije zainteresovanih radno sposobnih lica RE populacije sa područja opštine Tivat za poslove i vještine za koje postoji veća potražnja na tržištu rada i za koje je iskazano interesovanje	Zavod za zapošljavanje Crne Gore-Biro rada Tivat u saradnji sa srednjom mješovitom školom, NVO sektorom, ZOPT	Budžet Crne Gore Opština Tivat ZZZCG NVO Donacije
Stručno obrazovanje i osposobljavanje odraslih	Sticanje kvalifikacija za prvo zanimanje, prekvalifikacija	Zavod za zapošljavanje, Opština Tivat	Opština Tivat Donacije Projekti
Stimulisanje zapošljavanja na sezonskim poslovima	Priprema lica koja se zapošljavaju	Zavod za zapošljavanje-biro rada Tivat, Udruženje preduzetnika Tivat	Opština Tivat ZZZ Donacije Projekti
Poreske olakšice poslodavcima za zapošljavanje pripadnika RE	Informisanje poslodavaca o postojanju poreskih olakšica pri zapošljavanju pripadnika RE	Udruženje preduzetnika Opština Tivat	Budžet CG

6. SOCIJALNA I DJEČJA ZAŠTITA

Podaci iz situacione analize koji se odnose na materijalni položaj porodica pokazuju da je materijalni položaj porodica veoma loš. Podaci pokazuju da veliki broj porodica ostvaruje prihode od sezonskih poslova a manji broj sakupljanjem sekundarnih sirovina. Međutim podaci govore da visina sredstava koje ostvaruju ne zadovoljavaju osnovne životne potrebe. Za dosta njih nemogućnost zarade je jedan od problema koji veoma značajno ugrožavaju njihov socijalno ekonomski položaj porodice. Podaci pokazuju da veliki broj porodica mogu da samo djelimično zadovolje osnovne potrebe porodice. Nedostatak odgovarajuće personalne dokumentacije, neophodne za regulisanje prava iz oblasti socijalne i neposredne dječje zaštite je osnovni uzrok za otežani pristup RE porodica ovim pravima.

U cilju smanjenja siromaštva porodica RE, Lokalnim planom se predviđaju sledeće aktivnosti :

MJERE:	AKTIVNOSTI:	NOSIOCI /PARTNERI:	BUDŽET:
Jedinstvena baza podataka	Izrada baze podataka o materijalnom položaju pripadnika RE porodica sa područja opštine Tivat (sa akcentom na OSI)	Centar za socijalni rad Tivat, NVO i Opština	Opština Tivat Donacije
Osnaživanje svijesti o važnosti uključivanja djece sa smetnjama i teškoćama u razvoju u društvene tokove	Informisanje roditelja o pravima djece sa smetnjama u razvoju iz RE i mogućnostima uključivanja u Dnevni centar za djecu	Tivatske škole, Udruženje roditelja za djecu sa posebnim potrebama, NVO	Budžet CG Opština Tivat Donacije Projekti
Jačanje uloge multidisciplinarnog operativnog tima (MOT) za borbu protiv nasilja	Informisanje zajednice o postojanju MOT-a i promovisanje njihovog rada(izrada flajera sa kontakt telefonima) Promovisanje Protokola o postupanju zta sve institucije	Centar za socijalni rad, Opština Tivat, MUP, Vaspitno-obrazovne ustanove, Dom zdravlja, Tužilaštvo, Osnovni sud, Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima, Romski savjet, NVO	Budžet Crne Gore Opština Tivat Donacije Projekti

7. USLOVI STANOVANJA I ŽIVOTA

Stanje uslova stanovanja i života pripadnika RE populacije dato u situacionoj analizi pokazuje da je situacija u ovoj oblasti veoma loša što posebno ukazuju podaci da više od 70% porodica ne posjeduju u kući električnu energiju a da preko 90% porodica nema vodu a sanitarni čvor ima svega 1 % porodica , te da preko 15% porodica živi u baraci od tvrdog materijala na društvenom zemljištu.

U cilju uređenja i zaštite životne sredine i poboljšanja uslova stanovanja i života pripadnika RE populacije sa područja opštine Tivat u narednom periodu se planiraju sledeće aktivnosti :

MJERE:	AKTIVNOSTI:	NOSIOCI /PARTNERI:	BUDŽET:
Poboljšanje kvaliteta uslova stanovanja pripadnika RE populacije	Formiranje Komisije za popis akata iz oblasti socijalnog stanovanja	Opština Tivat	Donacije
Poboljšanje kvaliteta života pripadnika RE populacije	Formiranje baze podataka o objektima u kojima žive pripadnici RE populacije u neformalnim naseljima	Opština Tivat Centar za socijalni rad Crveni krst	Opština Tivat
Poboljšanje kvaliteta života u neformalnim naseljima RE populacije (7 juli i Lovanja)	Edukacije i radionice o značaju zaštite životne sredine	Opština Tivat (Zeleni tim) Pripadnici RE populacije Komunalno preduzeće, NVO	Opština Tivat
Poboljšanje uslova stanovanja	Izgradnja kolektivnih i individualnih stambenih objekata i adaptacija postojećih Rješavanje stambenih pitanja kroz dodjelu	Opština Tivat Ministarstva Donatori NVO	Evropski fondovi Budžet Crne Gore

	upražnjenih stanova namjenjenih licima u stanju socijalne potrebe (raspisivanje konkursa)		
Informisanje o pravima i obavezama iz Zakona o održavanju stambenih zgrada	Obuka stanara koji žive u stanovima namjenjenim licima u stanju socijalne potrebe (Zakon o održavanju stambenih zgrada)	Opština Tivat (nadležni sekretarijati)	Opština Tivat

Opština Tivat će u skladu sa Nacionalnom strategijom formirati Tim za praćenje implementacije Lokalnog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana za period 2017-2021 u Opštini Tivat.

RADNA GRUPA ZA IZRADU PLANA:

1. mr Darka Ognjanović, Koordinatorica
2. Staša Radusinović, Muzička škola
3. Lidiya Vujović, JZU Dom zdravlja Tivat
4. Džafer Brahimi, NVO "Udruženje Egipćana"
5. Ljuljeta Vučković, Kancelarija za pitanja RE
6. Nađa Backović, JPU "Bambi" Tivat
7. Snežana Kršikapa, SMŠ "Mladost" Tivat
8. Milica Cerović, Zabavni engleski-Obrazovni centar
9. Zorica Stančić Janežić, OŠ "Drago Milović" Tivat
10. Marija Giljača, NVO "Bokeški forum"
11. Melita Ramljak-Ciko, NVO "Harlekin"

TIM ZA ISTRAŽIVANJE:

1. Snežana Kršikapa, SMŠ "Mladost" Tivat
2. Džafer Brahimi, NVO "Udruženje Egipćana"
3. Ljuljeta Vučković, Kancelarija za pitanja RE
4. Zorica Stančić Janežić, OŠ "Drago Milović" Tivat

OPŠTINA TIVAT
Sekretarijat za mlade, sport i socijalna pitanja

Tivat: 31.10.2017.godine

IZVJEŠTAJ
o sprovedenoj javnoj raspravi o
nacrtu Lokalnog akcionog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u opštini
Tivat za period 2017-2021

Predsjednica opštine Tivat je donijela Odluku o pristupanju izradi nacrtu Lokalnog akcionog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u opštini Tivat za period 2017-2021 (U daljem tekstu: Lokalni plan) broj 0101-560-592/1 od 24.10.2016. godine. U skladu sa tom Odlukom formirana je Radna grupa koju je sačinjavalo 11 članova, predstavnika lokalnih institucija iz oblasti obrazovanja, zdravstva, zapošljavanja, bezbjednosti, kulture, predstavnika sportskih i nevladinih organizacija sa sjedištem u Tivtu .

Predsjednica opštine Tivat je usvojila nacrt Lokalnog plana i donešen je Program javne rasprave počev od 16.10.2017. godine do 30.10.2017. godine, br. 0101-560-592/12-16.

Program javne rasprave kao i nacrt Lokalnog plana, Sekretarijat za mlade, sport i socijalna pitanja, kao nadležni organ dostavio je: organima lokalne uprave, javnim službama, institucijama, nevladinim organizacijama, sportskim organizacijama i Skupštinskom tijelu-matičnom odboru (Odbor za društvene djelatnosti).

Lokalni plan za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana i Program javne rasprave postavljeni su na web portalu opštine Tivat i oglasnoj tabli.

Javnu raspravu sproveo je Sekretarijat za mlade, sport i socijalna pitanja , a u toku javne rasprave , građanima i ostalim učesnicima data je mogućnost pisanog, elektronskog i usmenog izjašnjavanja o nacrtu Lokalnog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana

Sugestije i predlozi u elektronskoj formi:

- Primjedbe u pisanoj formi : 0
- Primjedbe i sugestije u usmenoj formi : 4

Pojedinačne primjedbe i sugestije :

Radoš Gospić (*Predsjednik Savjeta za zaštitu i unapređenje lokalne samouprave*)

Predsjednik Savjeta za zaštitu i unapređenje lokalne samouprave istakao je da će Savjet podržati ovaj Lokalni plan na Skupštini međutim morao je dati par sugestija i kritika u nadi da će biti podržane.

Slab je odziv i loša posjećenost na svim Javnim raspravama, da su uslovi života loši, treba razmisliti kako riješiti nemanja struje na pojedinim mjestima, teško je promijeniti navike i način života pripadnika RE populacije.

Odgovor obrađivača :

Na svakoj sjednici Skupštine se naglašava da Javne rasprave nisu posjećene. Lokalni plan je proizvod Opštine Tivat koja već dugi niz godina radi sa mnogim institucijama kako bi se položaj pripadnika RE populacije poboljšao.

U odnosu na prethodni Lokalni plan usvojili smo sugestije za unapređenje stanovanja, i realizovaćemo obuku stanara koji žive u stanovima namjenjenim licima u stanju socijalne potrebe (Zakon o održavanju stambenih zgrada). Ovaj Sekretarijat je formirao Radnu grupu koja će u ovoj godini donijeti Lokalni program socijalnog stanovanja.

Nataša Lutovac (*Sekretarijat za lokalnu samoupravu*):

Definisati pojam socijalnog stanovanja.

Odgovor obrađivača :

Prihvatamo.

Ružica Lazarević (*direktorica OŠ "Drago Milović"*)

U cilju što kvalitetnijeg dokumenta, imala je primjedbu da se "smisleno" poslože mjere i aktivnosti u tabelama.

Odgovor obrađivača :

Prihvatamo.

Samir Jaha (*NVO "Mladi Romi"*)

Predlažio:

- 1) Da se nastavi rad Kancelarije za asistenta i medijatora, koja se nalazi u sklopu osnovne škole,
- 2) da se u lokalnoj samoupravi zaposli neko od pripadnika RE populacije,
- 3) da se riješi pitanje porodica koji žive u neformalnom naselju Lovanja.

Odgovor obrađivača:

1) Opština Tivat konstantno radi na poboljšanju statusa pripadnika RE populacije. Kancelarija za asistenta i medijatora koja se nalazi u osnovnoj školi podržana je od Opštine Tivat a u narednom period Opština će naći formalno pravno rješenje kako bi ovaj servis i dalje bio dostupan kako učenicima, roditeljima tako i nastavnicima koji najviše koriste ovaj servis.

2) Što se tiče zapošljavanja-Opština Tivat radi isključivo u skladu sa Zakonom i Pravilnicima o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji. Na konkurs, svaki građanin ukoliko posjeduje dokumentaciju tj. ispunjava propisane opšte i posebne uslove može da se prijavi i ne postoji nikakva prepreka da se na taj pomenuti konkurs prijavi i pripadnik RE populacije.

3) Rješavanje stambenog pitanja porodica koje žive u neformalnom naselju Lovanja je problem koji se rješava postepeno i Opština Tivat je u ovoj godini u saradnji sa njemačkom organizacijom HELP obezbjedila stanove za četiri višečlane porodice. I donošenjem Lokalnog programa socijalnog stanovanja riješavaćemo stambena pitanja ove populacije.

O B R A Z L O Ž E N J E

Pravni osnov za donošenje Lokalnog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana sadržan je u Zakonu o manjinskim pravima i slobodama ("Sl. list RCG", br. 31/06, 51/06, 38/07, Sl. list CG", br. 2/11, 8/11, 31/17) i Nacionalnoj Strategiji za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020 .

Predsjednica opštine Tivat je donijela Odluku o pristupanju izradi nacrtu Lokalnog akcionog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u opštini Tivat za period 2017-2021 (U daljem tekstu: Lokalni plan) broj 0101-560-592/1 od 24.10.2016. godine. U skladu sa tom Odlukom formirana je Radna grupa koju je sačinjavalo 11 članova, predstavnika lokalnih institucija iz oblasti obrazovanja, zdravstva, zapošljavanja, bezbjednosti, kulture, predstavnika sportskih i nevladinih organizacija sa sjedištem u Tivtu .Formiran je Tim za istraživanje koji je za potrebe izrade Lokalnog plana i definisanje problema, prioriteta i potreba Roma i Egipćana, sproveo anketu, koju je popunilo 50 porodica sa područja Tivatske opštine. Na osnovu istraživanja izvršena je analiza problema i trenutnog stanja, nakon čega je definisan četvorogodišnji Plan. Ovim Lokalnim planom obuhvaćene su oblasti prepoznate kao bitne, a to su: pravni status , obrazovanje i očuvanje identiteta , kulture i tradicije, zdravlje, zapošljavanje, socijalna i dječja zaštita, uslovi stanovanja i života.

Razlozi za donošenje Lokalnog plana:

- Zakon o manjinskim pravima i slobodama ("Sl. list RCG", br. 31/06, 51/06, 38/07, Sl. list CG", br. 2/11, 8/11, 31/17) kojim se predviđa obezbjeđivanje uslova za nesmetano uživanje i njegovanje nacionalnih ili etničkih posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i njihovih pripadnika, državni organi su dužni da, u skladu sa Strategijom politike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, preduzimaju odgovarajuće mjere.

- Zakon o zabrani diskriminacije ("Sl. list CG", br. 46/10, 40/11, 18/14, 42/17) kojim se propisi i posebne mjere koje su usmjerene na stvaranje uslova za ostvarivanje nacionalne, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja su po bilo kom osnovu u nejednakom položaju mogu donositi, odnosno uvoditi i sprovoditi, u okviru svojih nadležnosti i ovlaštenja državni organi, organi državne uprave, organi jedinica lokalne samouprave, javna preduzeća i druga pravna lica koja vrše javna ovlaštenja.

Finansijski okvir za Lokalni plan urađen je na način da se svake budžetske godine izdvajaju određena sredstva na godišnjim nivou, za realizaciju aktivnosti predviđenih ovim planom. Osim sredstava predviđenih Budžetom opštine Tivat, za određene aktivnosti i projekte predviđena su sredstva iz državnog Budžeta, domaćih i međunarodnih donacija. Sve ovo podrazumijeva posebnu aktivnost članova Radne grupe , nadležnog sekretarijata a posebno NVO da se maksimalno radi na izradi projekata koji znače realizaciju pojedinih aktivnosti utvrđenih ovim Planom.

Nakon završetka Plana isti će biti dostavljen svim relevantnim institucijama i organizacijama koje će biti pozvane da dostavljaju informacije iz oblasti svog djelovanja u skladu sa planiranim aktivnostima.

Realizacija ovog Lokalnog plana ima za cilj da doprinese poboljšanju kvaliteta i uslova života Roma i Egipćana koji žive na teritoriji opštine Tivat i da podstakne njihovu integraciju u lokalnu zajednicu. Osim toga, ovakav plan akcije može biti od koristi za bolje planiranje budžeta i pribavljanje nedostajućih sredstava za potrebe realizacije inkluzivnih programa i planova, ali i za bolju pripremljenost Opštine za privlačenje i korišćenje kohezivnih fondova Evropske unije. Kao instrument socijalne inkluzije, ovaj plan teži da doprinese većoj solidarnosti i razumijevanju većinske populacije prema stanovništvu RE populacije, bez koje nema suštinske integracije ove marginalizovane zajednice

Nakon usvajanja Lokalnog plana za njegovu realizaciju zadužuje se nadležni organ opštine Tivat-Sekretarijat za mlade,sport i socijalna pitanja.

OBRAĐIVAČ

Sekretarijat za mlade, sport
i socijalna pitanja

PREDLAGAČ

Predsjednica,
Prof.dr Snežana Matijević

IZVJESTILAC

Sekretarka,
mr Darka Ognjanović

CRNA GORA
OPŠTINA TIVAT
PREDSJEDNIK

Broj: 0101-560-592/3
Tivat, 10.11.2016.godine

Na osnovu člana 56 i člana 59 Statuta Opštine Tivat („Sl.list RCG – opštinski propisi“ br.40/04 i 26/06 i „Sl.list CG-opštinski propisi“ br.12/11 , 21/11 i 03/13) , a u skladu sa Zakonom o manjinskim pravima i slobodama (“Sl. list RCG”, br. 31/06, 51/06, 38/07 i “Sl. list Crne Gore”, br. 02/11, 08/11), Predsjednica opštine Tivat donosi:

RJEŠENJE

o formiranju Radne grupe za izradu Nacrta Lokalnog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana za period 2017-2021 u opštini Tivat

I - Imenuje se Radna grupa za izradu Nacrta Lokalnog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana za period 2017-2021 u opštini Tivat, u sledećem sastavu:

1. Darka Ognjanović , Koordinatorica, Sekretarijat za mlade, sport i socijalna pitanja
2. Staša Radusinović, Muzička škola
3. Lidija Vujović, JZU Dom zdravlja Tivat
4. Džafer Brahimi, NVO „Udruženje Egipćana“
5. Ljuljeta Vučković, Kancelarija za pitanja RE
6. Nađa Backović, JPU „Bambi“ Tivat
7. Snežana Kršikapa, SMŠ“Mladost“ Tivat
8. Milica Cerović, Zabavni engleski-Obrazovni centar
9. Zorica Stančić-Janežić, OŠ „Drago Milović“ Tivat
10. Marija Giljača ,NVO „Bokeški forum“
11. Melita Ramljak-Ciko , NVO „Harlekin“

II - Radna grupa se imenuje u skladu sa Javnim pozivom za predlaganje članova/ca Radne grupe za izradu Nacrta Lokalnog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana za period 2017-2021, broj 0101-560-592/2 od 25.10.2016.god.

III - Članovi Radne grupe za izradu Nacrta Lokalnog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u opštini Tivat imaju pravo na naknadu za svoj rad.

Naknada će se isplatiti u visini dnevnica na osnovu evidencije o prisutnosti koju će voditi Sekretarijat za mlade, sport i socijalna pitanja.

IV - Zadatak Radne grupe je učešće u izradi Nacrta Lokalnog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Opštini Tivat, kao strateškog dokumenta koji treba da identifikuje postojeće stanje, evidentira probleme i prisutne slabosti, utvrdi potrebe, prepozna potencijale i prednosti sa kojima Opština Tivat raspolaže, definiše prioritete i utvrdi strategiju i program aktivnosti u Opštini Tivat.

V - Rješenje stupa na snagu danom donošenja.

Dostaviti:

1. a/a
2. Predsjednici
3. Sekretarijatu za mlade, sport i socijalna pitanja
4. članovima Radne grupe

Predsjednica,
Prof. dr. Snežana Matijević